

František Křelina

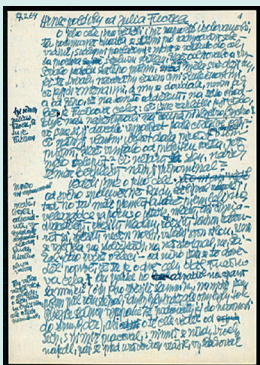
František Křelina, student Státního českého ústavu ku vzdělání učitelů v Jičíně, portrét na maturitním tablu z roku 1922, ateliér V. Vraný, Jičín. LA PNP.

František Křelina a Anna roz. Masopustová z Kadeřavce, svatební fotografie, 2. července 1927. Foto M. Solovjov, Turnov. LA PNP.

František a Anna Křelínovi v roce 1939 pomáhali u příbuzných na Kadeřavci u Turnova při polních pracích. LA PNP.

František Křelina: *Dar od Julia Fučíka*, první verze povídky s původním názvem *Hrnec polévky od Julia Fučíka*, datováno 7. 2. 1964. Vzpomínka na příhodu ve věznici na Pankráci, za úklid Fučíkovy cely dostali vyhladovělí vězni při obědě přidávek. LA PNP.

(26. 7. 1903 v Podhradí – 25. 10. 1976 v Praze)

„Obecní výbor zasedal u nás ve velké sekniči, proto naši dali dělat lavice ke stěnám, židle ke stolu, aby si obecní radní měli kam sednout. Nově zvolené představenstvo dalo vysazovat stromy na obcích, kde se dřív leda pásla stáda hus, společně se opravovaly polní cesty, do obecní studně u našeho baráku pětáctičet metrů hluboké se místo okovů zakoupila čerpací pumpa a požádali se zřídit vodovod. V té době se na kopci i na Loretě těžil čedič, v městysech byli tři hospody, krám, dole pekař, švec, celé rodiny sadařů, [...] dva krejčí, mistr kovář [...] kam] jezdili kovat i sedláci z Veliše, kam jsme patřili školou i farmostí. Byla to doba rozkvětu celé obce [...] otec] oral, sekal, sil, sklízal, [...] a jakmile pustil z ruky kleče nebo kosu, pospíchal do domu, lámal skálu, tesal úhelníky, kvádry hlaváče, jediný mistr kamenický v lomašské vsi i na vůkolí; a po večerech u velké starostenské skříně, jež se dala otevřít a rozložit na psací stůl, psával listiny, podání, žádosti, dobytčí pasy pro jarmarky. Neměl víc než obecnou školu, ale všechny písemnosti vyřizoval sám.“
(František Křelina: *Památce mého otce*)

Čtenář František Křelina, pravděpodobně z přelomu 60. a 70. let 20. století. LA PNP.

František Křelina, básník, prozaik, publicista, redaktor, učitel, politický vězeň i pomocný stavební dělník, se narodil 26. července 1903 v Podhradí, odkud pocházeli i oba jeho rodiče. Otec František byl kamenickým mistrem a pracoval ve vlastním lomu pod Loretou. V červenci roku 1898 se oženil s Barborou, rozenou Melounovou, měli spolu pět dětí. Rodina se živila také obděláváním propachtovaných polí a chovem dobytka. V roce 1914 byl otec zvolen starostou obce.

Protože otec onemocněl tuberkulózou, častou nemocí kameníků, rodina se živila už jen zemědělstvím a pomáhat museli oba starší chlapi Ladislav i František. Ten byl celý život hrdý na své schopnosti orače i sekáče. „Ve třinácti letech posekal skoro sám dva korce žita, oral, jezdil s kravami, svázel obilí, rovnal fůry.“ Ještě v létě 1973 psal přátelům s nadšením: „Co dělám? Sekám za rosy denně otavy, všechno, co unikne družstevním horálům a kombajním, bíhly, stružky, souvratě, ostředky i okraje pod stromy.“

Do obecné školy chodil na Veliši, potom na jičínskou chlapeckou měšťanku a v letech 1918–1922 absolvoval učitelský ústav v Jičíně. Rodina rozhodla o jeho studii nejen kvůli jeho nadání, ale především z nutnosti: jako řemeslnický učeň by odešel z domu a neměl čas v hospodářství pomáhat, ale jako student měl právě v době nejdůležitějších zemědělských prací prázdniny. Maturitní zkoušku spolu s ním skládala i Anna Masopustová z Kadeřavce, která se později stala jeho ženou.

Učil na různých místech, např. v Pece, Roškopově, v Letářovicích, na Vyskří, ve Všelibicích. Jeho žáci na něj věčně vzpomínali: „...takový učitel, jako jste byl vy, na Vyskří ještě nebyl a nebude. Hodně jste nás naučil, a přitom jste byl moc hodný.“ Nejdéle, od roku 1930, učil v Českém Dubu. Po obsazení Sudet v roce 1938 se rodina s dcerkami Hanou a Libuší přestěhovala do Prahy na Spořilov. I pražské žákyně si ho vážily: „...takový pedagog jako jste byl Vy, který jste nás naučil milovat český jazyk, svoji vlast, mít pevný charakter a lásku k lidem a ke všemu dobrému, to je něco, co dovede málokdo.“

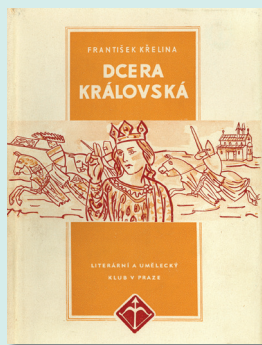
Z venkovského života vycházela i jeho činnost novinářská, nejprve v regionálním (*Pojizerské listy*), brzy i celostátním tisku (*Venkov*). Psal články, kterými sledoval politické a hospodářské aspekty v době velké hospodářské krize v první polovině 30. let, zprávy o kulturních událostech, o modernizaci zemědělské techniky, také o problematice venkovského školství, knihoven, divadelních ochotníků či spolků. Byl významným představitelem spisovatelů pudy – ruralistů. Jejich programem bylo umělecké zobrazení venkovského života a prostředí s důrazem na věrnost domovu a tradicím předků.

Do literatury vstoupil poezii, třetí lyrická sbírka *Plaché světlo* obdržela v roce 1935 čestné uznání České akademie věd a umění. Drama *Postila* se hrálo v Divadle na Vinohradech, bylo oblíbené i u ochotnických souborů. Úspěšné byly romány *Hlas na poušti*, *Hubená léta* a *Puklý chrám*, který obdržel Státní cenu za rok 1936. Pro mládež napsal knihy *Z bukoveho dřeva*, *Můj otec kapitán*, *Na březích Botiče*. Věnoval se i historickým tématům v knize povídek *Klíče království*, v románu o blahoslavené Anežce České *Dcera královská*, jehož první z mnoha úspěšných vydání vyšlo za války. O českých misionářích v Latinské Americe vypráví román *Amarú, syn hadí*.

V roce 1951 byl zatčen a ve vykonstruovaném procesu s tzv. skupinou Agrolido, který se konal v Brně ve dnech 2.–4. července 1952, byl odsouzen na 12 let za velezradu a rozvracení republiky. Prošel věznicemi v Brně na Cejl-u, v Praze na Pankráci a na Mírově. Sdílel společný osud s řadou svých přátel, s katolickými spisovateli a intelektuály Josefem Knapem, Václavem Prokúpkem, Zdeňkem Kalistou, Janem Zahradníčkem a dalšími. Propuštěn byl na amnestii na jaře v roce 1960. V rehabilitačním řízení v letech 1966–1967 byl rozsudek zrušen v celém rozsahu. Jeho dcera Hana Pražáková vydala o věznění svého otce a životě rodiny v této době působivý memoárový román *Naděje tu žijem*.

Po návratu směl František Křelina pracovat jen jako pomocný stavební dělník. Znovu publikovat mohl jen krátce v době politického uvolnění okolo roku 1968. Tehdy vyšel přepracovaný román z prostředí česko-německého pomezí *Bábel*, který na začátku německé okupace již neprošel cenzurou (posmrtně v roce 1995 jeho pokračování *Soud nad Bábalem*). Oceňována je jeho novela *Má přítelkyně Dora*, kde zužitkoval své dělnické zkušenosti na stavbách. Posledním je proslulý román *Každý své břímě* o vyhlazení Lidic. Mnohé jeho práce, romány i povídkové soubory, zůstaly v rukopise, protože v době normalizace se stal opět zakázaným autorem.

František Křelina zemřel 25. října 1976 v Praze a je pochován na hřbitově ve Veliši u Jičína.
PhDr. Renata Ferklová

František Křelina: *Dcera královská*, blahoslavená Anežka Česká. Literární a umělecký klub, Novina, Praha 1940. Obálka Františka Tručky k vzácnému prvnímu vydání. LA PNP.

Trojtřídní obecná škola, Vyskeř u Turnova, z roku 1929, chlapci a dívky na schodech před školou, vlevo pan učitel František Křelina. LA PNP.